

R E G É L Ő.

PESTEN vasárnap szeptember 21^{kén} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. képek nélkül egy ezüst forinttal olcsóbb. Buda-pestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egy száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p. p.

N É P I S M E R T E T É S.

Amerikai rajzvonatok. *(Végzet.)*

Az átköltözők három vagy négy hét múlva érnek-el utjuk végcéljára. Ezen utazás többnyire őszkor történik, midőn Amerikának legszebb évszaka szokott jární. Elérkezésök első napjaiban a' legközelebbi Farm-ban szállnak-meg. A' Farmer és fiai, a' szomszédokkal együtt, kik 3—4 mért-földnyi távolságról hivatnak-meg, és soha se maradnak-el, az új gyarmatos házának számára fákat vágnak-le, 's azokat kifaragják. Nehány nap alatt elkészítvén azoknak elégséges mennyiségét a' kirendelt helyen, többnyire, ha lehetséges, valamelly forrás szomszédságában, felállítják a' házat, felrakják a' fedélfészket (Dachstuhl), 's a' bőséges whiskyvel és eledellel jól tartott szomszédok szakadatlan szorgalommal dolgoznak. A' háznak vég-befedése 's a' kandalló készítése az új gyarmatosra magára marad. A' szobapallóra 's padlázatra szükséges deszkát a' legközelebbi deszkafűrészlő malomból lehet hoznia, 's néhány hét alatt a' ház már lakható állapotban vagyon, mivel az ablakok és ajtók elkészítésére mindenkor találkoznak mesteremberek. Már most az új gyarmatos fő figyelme arra fordul, hogy mennél több földet vegyen mivélés alá, és e' szerint a' legközelebbi esztendő szükségéi felől gondoskodjék. Az eladott előbbi Farmjának legalább fele ára már kezében van; ebből új telkei árának harmadát már letette, és így levonván az utazás költségeit legalább 600 dollar marad még erszényében. Ezen pénzzel mindig hozzá foghat valamelly tetemesb munkához; egy hold földnek mivélés alá vétele, az az, a' nagy élőfák kiölése, és csemeték irtása, mintegy 4 dollarjába, kerítésre szükséges 100 karó 25 cents, 's egy napi munka bére ugyan annyiba kerül. Száz dollar

költséggel a' következő tavaszig könnyen mivelhetővé tehet 20—25 holdat, 's be is sövényezheti. Ennek egy harmadát többnyire kukoriczára, az amerikai Farmernak elkerülhetlen szükségére, szánja; második harmadát buza alá; harmadikát pedig felosztja nyári buza, kender, kolompér alá, 's egy kis konyha-kertre. Nagyobb kert kiültetése felől csak megtelepedésének második évében gondolkodik.

Csekély számmal marhát is szerez magának, 's annak tartása kevésbe kerül, minthogy nyáron által a' tehenek és sertvések nappal az erdőben lelnek élelmet, 's csak estve kell nekik valami keveset otthon enniek adni. A' pajta (csűr) felépítésében ismét a' szomszédság segíti őt, melyből gyakran 50 legény 's fiatal házass is jön össze ezen úgy nevezett *Frolick-ra* (mulatság), ha bár az soknak karja, lába, vagy nyaka törésébe kerül is. Ellenben a' szomszéd is hivatkozik az ilyen új gazda fiainak segedelmére, valahányszor maga pajtát akar építeni. Noha az új gyarmatos ilyenkor olly állapotban vagy, hogy mindent kész pénzen kell vennie házának eltartására, ezen költség azonban nem sokra megy. Száz csomó kukoriczával, mely 25 dollarba kerül, a' jövő aratásig négy lovat eltarthat, 's 50 dollarral minden egyéb házi szükségét megszerezheti. Egyéb-iránt két hónapig tartó télen által mind magának mind háznépének elégséges foglalatossága van. Fijai 's leányai számára a' felső szobát készíti-el; ha csekély hó esik, vadászatra mennek, honnan ritkán térnek vissza legalább egy szarvas vagy néhány vad pulyka (póka) nélkül. A' leányok 's anyjok fonnak, szőnek, varrnak, 's a' háznép, legalább az első esztendőkből, csupán ön kezeivel készített ruhát visel. Illyes és hasonló foglalatosság közt telik-el a' tél, 's mihelyt a' tavaszi nap első sugarai mutatkoznak, azonnal a' földeknek irtásához és művelés alá készítéséhez látnak. Ha ez megtörtént, azonnal buzát, kukoriczát 's más egyéb veteményeket vetnek, a' réteket pedig fűmaggal behintik. A' vetés és aratás közti idő részint további irtásra, részint a' kukoriczaföldeken nőtt gaz és csemeték gyomlálására fordítatik, a' mi egy ló által vontatott ekével történik. Az aratás legalább hatvan annyi fizet a' Farmernak, mint a' mennyit vetett volt, 's már most gazdasága folytatására legalább 400 kéve rozsot, ugyanannyi csomó kukoriczát, 's lovai számára elegendő szénát

hord udvarába. Az első 's legnehezebb esztendőn e' szerint keresztül esett. Már most marhája szaporitása felől gondoskodik. A' második őszig, melyet új gazdaságán tölt, 50—60 holdnyi földet háznépe segedelmével könnyen mivelhetővé tesz, mellyeket a' fentebbi mód szerint kaszálóra, kukoricza 's buzaföldekre oszt-fel. Ezután gyümölcsös-kertet kezd csinálni, mire 2—3 hold földet szán. Tőkepénze már szinte két annyira szaporodott. Ekkor két dülönyi Farm-ját, melly 1600 dollarjába került, 3000-ért se adná, melly mind inkább szemlátomást javul az okos, munkás, és tapasztalt ember bánása alatt, mire sem az önkénynek sem előítéletnek legkisebb befolyása sincsen.

Három, négy órányi lovaglás után az utazó a' legközelebbi Farmba jut, melly világosan ábrázolja előtte a' most leírt gazdaságnak 7—8 év múlva leendő képét, mert éppen ilyen idős ama Farm. Innen már eltűntek a' Farm háza körül volt alkalmatlan iszonyú élő fák, csak a' távulasb földeken lehet még látni őket. Kétszáz legjobb nemű holdat leggyönyörűbb buza, tengeri, fű, dohány, 's a' kövér föld különféle termékei fedik-be. Zabot és rozsot ezen föld meg nem terem, mert arra igen erős, 's ez okból ezen gabnanemek elfajzanak; a' kolompér (potatoes) is izetlen 's kásátlan. Az eredeti durva sövény más csinosabb és erősebb kerítésnek adott helyet, melly a' ház körül fekvő földeket és kerteket választja-el a' többtől. A' házat magát ékes korlátkerítés veszi körül, melly közt 's a' ház között egy kis csinos kert vagyon. Ennek közepén 40—60 lábnyi hosszúságú ut vezet a' rostély-ajtótól fogva a' kettős lépcsőig, 's innen egy kis dombterületre (Terrasse). Sok helyen a' ház kapuját oszlopok is díszesítik. Az amerikai Farmert se hamis szemérem, sem egyéb tekintetek nem vezérlik építési munkájiban; ott a' status előülője maga is Farmer, 's kiki, ha módja van benne, szinte ugy építi házat, valamint amaz. Vannak goth, olasz, görög izléssel épült gazdasági 's falusi házak, a' mint t. i. birtokosának izlése és szeszélye alkotá.

A' ház belseje minden új divatos készületnek tekintete (fashionable furniture) nélkül alapított jóllétet árul-el. A' Parlour (társalkodási szoba) szőnyegekkel van beterítve. A' durva kandalló helyét, mellyben az előtt fa égett, ékes Irongate (vas kandallórostély) foglalá-el, 's benne az Ame-

rikai előtt kedvesebb köszén látszik. Egy török pamlag (sopha), egy tutzat ékesen font szék, egy többnyire mahagoni fából készült Sideboard (bortöltő asztal, Schenk-tisch), mellyen Whisky, Brandy, 's Gill nevű égett vízzel megtöltött és finomul köszörült palaczkok állanak, képzik a' társalkodási szoba bútorait; de itt a' házásoknak ama hatalmas nagyságú nyoszolyájok nem láttatik, melly a' német-amerikai ember szobájának szinte felét is elfoglalja. A' háznak egyéb része ezen készüléhez illő viszonyzatban áll. Most már ugyan azon gazda, kinek birtoka még nyolcz év előtt csak 3000 dollart ért, mostani vagyonát 20,000 dollarért sem adná. Vállalkozói szellem (Unternehmungsgeist) és egy évi vissza-vonás tevék őt ezen állapotba. Ez az a' közönséges ut, mellyre ezerenként indulnak az emberek, 's melly valódi megfontolás, munkásság, és állhatatosság mellett mindig ugyan azon következményre a' jólétre 's idegen hatalomtól függetlenségre vezet. Az Angoly azonban nagyon rossz neven veszi az amerikai Farmernek átköltözési vagy is kivándorlási kedvét. „Mert — úgy mond — azon senki se csudálkozhat, ha a' kalmár, törvénytudós, gyógyász (orvos), a' nyereség-hajházó, nevelő intézet felállítónéja (Boarding School mistress) az áldottabb városokba, mint New-Orleans, Mobile, és Batchez-ba vándorol, noha ott a' sarga hideglelés rendszerint minden esztendőben ezen vándor-madarak közül egy pár ezeret küld a' más világba; de hogy még az okos és tisztelt Farmer is minden megfontolás nélkül hagyja-el szülő földjét, barátit, atyjafijait, 's minden kedves viszonyait nem azért, hogy legfeljebb 20—30 mértföldnyire tovább menne lakni, hanem hogy 6—800 mértföldnyi messzeségre fekvő lakhelyet keressen magának, ez már nem mutat okosságra, hanem hideg önséges kedvelyre (Gemüth), melly csak ön hasznát hajhazza.“ Igaz-e ezen ítélet, a' feljebbi lehetőségig előadott hű rajzolatból könnyen ki lehet tanulni. Szerencsére azonban az Amerikainak nincs olly érzékeny lelke, különben a' nyugotnak felséges tartományai még sokáig sivatagok maradnának.

Különös és saját caractere az amerikai Farmernak, melly őt más tartományok sőt Anglia lakosaitól is megkülönbözteti, hogy ő Farmersága mellett se feledkezik-meg a' polgár és szabadtársasági tag igazai felől. Figyelme ki-

vált három pontra van irányozva; kerületére, 's annak tisztjeire, az előülő bíróra (Präsident Judge) 's két bírótársaira (Associate Judges), a' kerületi előjáróra (Coroner Sheriff), protonotariusra, utmesterre 's a' t.; — a' statusra, mellynek ő lakosa, annak követjeire 's igazgatójára; 's végre az egyesült statusok congressusára. A' többi statusok csak annyira érdeklik őt, mennyire azokban valami fontos eset történik, vagy ön tartományával (status) nevezetesebb közösködésbe keverednek. Hivatalbeli személyeket nem csak ő választ, hanem azoknak a' hivatalbeli ügyek iránt tartandó gyűléseikben (Meetings) jövődó magok viseletét is kiszabja, 's ezt argusi szemekkel őrzi, valamint minden szabad társasági tag, melly hivatalbeli tisztjeit féltékeny (eifersüchtig) szemmel tartja.

Azon ismereti 's belátási hiányát, melly ő benne az országos kormány tudománya felől találkozik, bizodalatlansággal pótolja-ki, mellynek tárgyai többnyire az ügyvédek; 's ezek bár mennyit forogjanak 's keringjenek is, az ő okos természeti esze ritkán engedi őt botlani. A' congressusban és az Assembly házában levő képviselőjöt mindenkor arra kötelezi, hogy minden fontosabb kérdések előfordultakor előbb az ő akaratja után kérdezősködjék. Az utmestertől fogva az előülőig minden nyilvános tisztviselőt ország szolgájának tekint, kinek az ő és polgártársai javára kell intézni tetteit. Ha pedig ezt nem teszi, azonnal gyülekezet (Meeting) tartatik, hol amazoknak viseletök vizsgálóra vétetik, 's a' Farmerok szabad és nyers módja szerint a' felőlek költ vélemény a' County hirlapjaiba nyomtatik, honnan számtalan más ujságlevelek kihiresztelik. Az illy gáncsolt tisztt nem tarthat többé számot újabb választatásra. Ezen függetlenségi szellemet nagyon előmozdítja a' Farmernak, noha szükség által történt, elkülönözése az emberi társaságtól, melly az erdei lakást megkedvelteté vele. Ehhez vonzó szeretete kényszerítés nélkül nem engedné-meg neki a' társaságos életet, 's inkább feláldoz minden társasági segedelmet és mulatságot, hogy sem független életmódjáról lemondjon. Találtatnak tehát apró, falukhoz hasonló városok, mellyekben ugyan kovácsok, mesteremberek, csaplárosok vannak, kik csekély földmívelést üznek, de valóságos Farmerok ottan nem laknak. Az ügyvédek (Lawyers) után leginkább a' Far-

merok és termesztők (Planters) azok, kik a' szövetséges statusok gyűlésén (congressus) legszámosabb képviselők szoktak lenni. Kivánni lehetne, hogy bár műveltségök és ismereteik egyirányosan mérkőzhethének-meg szilárdságuk (Festigkeit) 's ismereteikkel, mert csak még is nagy a' különbség köztök és a' cselszövényes Lawyerek között.

J E L E S M O N D A S.

K ü z d é s.

Fusd a' bajt, valamint akarod, megmarkol erősen,

És ha magad gyáván elveted, össze tapos.

Küzdj vele férjfiasan, 's alacson panaszokra ne sülleddj;

Elszégyenli magát, 's megbukik a' nagy előtt.

Kazinczy után L. Amália.

Balsors hatalma. A' nagy lelket is megtörik a' balsors sulykai; 's a' boldog ne vélje, hogy lelke dagályán ki ne foghatnának annak sokszoros csapásai.

Fáy.

Háromféle szerelem. Az első szerelem a' semmivel is gazdagnak véli magát; a' nevedő már mérsékli kívánságait; csak a' boldog nem elégszik-meg soha.

M.M. Szepesből.

Élet-képe. Remény nélkül élni szüntelen tartó halál: meghalni pedig remény nélkül sokkal több a' halálnál, — olly dolog, mellynek nevet nem adhatunk.

Az embernek e' földön három baráti vannak, 's halálakor így viselik magokat. „A' pénz, mint legjobb barátjának tartott, legelsőbben hagyja-el; rokonai 's jó akarói elkísérik a' sirig, de onnét ismét haza térnek; jó tettei mellyekre legkevesebbet tartott, egyedül kísérik-el szinte a' legfőbb bíró trónjáig — és ezek szereznek kegyelmet, bizonyosságot neki.

Roglaticzáról Bácsból.

K Ö L T É S Z E T.

L e g é d e s e b b.

Lányka mi legédesebb,

Tőlem kérded-e?

Hát te még magad soha

Nem izlelted-e?

Nem méz, a' mit gondolok,

Nem édes gyökér,

Nem cukor, nem; mert vele

A' nektar sem ér.

Mondjam-e? úgy is tudod,

Mit nevetsz hamis,

Édesnél mi édesebb?

Sejti ajkad is.

Jer közel te csintalan!

Jer, megmutatom

Milly édes, ha isteni

Csókod szívhatom.

Csókra csókot hát tovább,

Mennél hevesebb,

Fojts-el csókkal engemet,

Ugy legédesebb.

Matics Imre.